

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยประสบปัญหาและได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่สามารถจะหารายได้ให้เพิ่มขึ้นและเพียงพอกับรายจ่าย และประชาชนก็จะแก้ไขปัญหานี้ด้วยการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนทั้งในและนอกระบบหรือเงินกู้ โดยยอมเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง จึงก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินผูกพัน และก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งในครอบครัวและแก่ตนเอง จึงทำให้ประชาชนร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการรวมกลุ่มกันจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน โดยยึดหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สภาพความผันผวนทางเศรษฐกิจและสหกรณ์ตั้งอยู่ภายใต้สภาวะเศรษฐกิจของประเทศ จึงทำให้สหกรณ์ตระหนักถึงการพัฒนากิจการบริหารงานซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญหรือเป็นหัวใจหลักต่อความสำเร็จของสหกรณ์และเป็นสิ่งที่ทำลายความสามารถของผู้บริหารสหกรณ์ให้สามารถดำเนินงานในสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในปัจจุบันยังมีสหกรณ์ออมทรัพย์หลายแห่งที่ประสบปัญหาในด้านต่างๆ เช่น ปัญหาด้านการบริหารจัดการงานในสหกรณ์ ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง และปัญหาฝ่ายบริหารหนี้สินจากคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ การที่สหกรณ์จะประสบผลสำเร็จได้นั้นในส่วนหนึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับการบริหารงานจัดการและให้ความร่วมมือจากทุกคน

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลในหน่วยงานเดียวกัน เช่น หน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชนที่จัดตั้งเป็นสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์สถานะเป็นนิติบุคคล โดยยึดหลักการ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2556ค: ออนไลน์)

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่ส่งเสริมให้บุคคลที่เป็นสมาชิกรู้จักการประหยัด รู้จักการออมทรัพย์และสามารถบริการเงินกู้ให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้จ่ายเมื่อเกิดความจำเป็น โดยยึดหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมอีกทางหนึ่ง การส่งเสริมการออมทรัพย์ เป็นวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ออมทรัพย์ แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการถือหุ้น สหกรณ์กำหนดให้สมาชิกส่งชำระค่าหุ้นเป็นประจำทุกเดือน โอนการหักเงินค่าหุ้น ณ ที่จ่ายเงินเดือนและจ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกตาม

อัตราที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ เงินปันผลที่ได้รับนี้ไม่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐ และเมื่อสมาชิกลาออกจากสหกรณ์ก็สามารถถอนค่าหุ้นคืนได้ และการส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการรับฝากเงิน สหกรณ์มีบริการด้านเงินฝากทั้งประเภทเงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์ และให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยในอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ หรือสูงกว่าตามฐานะของแต่ละสหกรณ์

การให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์จะนำเงินค่าหุ้นและเงินฝากของสมาชิมาหมุนเวียนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเดือดร้อนกู้ยืม โดยคิดดอกเบี้ยต่ำกว่าเอกชน

ในฐานะที่สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่ง เมื่อเศรษฐกิจและการเงินของประเทศมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการของสถาบันการเงินต่างๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อผลการบริหารการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการบริหารจัดการการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ นั้น สหกรณ์ต้องมีการวางแผน และการกำหนดนโยบายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการระดมทุนจากภายในและภายนอก แนวทางการลงทุนให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาสหกรณ์ทั้งด้านองค์กรและบุคลากร จะเห็นได้ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ต้องประสบกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น เพื่อให้ผลการบริหารจัดการการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นไปตามนโยบายและแนวทางต่างๆ ที่วางไว้ สหกรณ์ออมทรัพย์จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาสหกรณ์ในด้านต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องตรงสภาพที่เป็นจริงในแต่ละช่วงเวลา รวมทั้งเพื่อให้สมาชิกได้เกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในการมาใช้บริการฝากเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ อันจะทำให้สามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นเสริมสร้างมาตรการการบริหารจัดการสหกรณ์ที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้ (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2556ค: ออนไลน์)

สหกรณ์กับองค์กรธุรกิจรูปอื่น มีลักษณะคล้ายกันในเรื่องที่มีการระดมทุนและมีการประกอบธุรกิจซื้อ-ขาย แต่มีหลักการที่แตกต่างกันหลายประการ ดังต่อไปนี้

สหกรณ์กับห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัดวัตถุประสงค์ การรวมกันเป็นสหกรณ์มีความมุ่งหมายเพื่อต้องการให้บริการแก่สมาชิกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนรวบรวมผู้ถือหุ้นจัดตั้งขึ้นเพื่อทำการค้ากับบุคคลภายนอก

ลักษณะการรวม สหกรณ์เป็นองค์กรของผู้มีกำลังทรัพย์น้อย ไม่อาจถือเอาทุนเป็นหลักในการรวมได้ สหกรณ์ถือว่าการรวมคนเป็นหลักสำคัญ และเพื่อให้กลุ่มคนที่รวมกันมีกำลังเข้มแข็ง สหกรณ์จึงต้องมีการกำหนดและคัดเลือกลักษณะตลอดจนคุณสมบัติของสมาชิกที่จะเข้าร่วมในสหกรณ์ ส่วนในบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนนั้นถือหลักการรวมทุนเป็นสำคัญ บุคคลที่มีเงินสามารถเข้าถือหุ้นของบริษัทได้ ไม่เลือกว่าบุคคลนั้นจะมีลักษณะนิสัยอย่างไรหรืออยู่ใกล้ไกลเพียงใด การรวมกันในสหกรณ์เป็นการรวมของผู้ที่อ่อนแอในทางทรัพย์ให้มีกำลังเข้มแข็งขึ้น เพื่อมิให้ถูกเอาเปรียบ ส่วนการรวมกัน

ของบริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนเป็นการรวมผู้ที่มีกำลังทรัพย์อยู่แล้ว ให้มีกำลังเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อทำการค้าหากำไร

หุ้นและมูลค่าหุ้น หุ้นของสหกรณ์ไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องกำหนดจำนวนหุ้นเรือนหุ้นไว้ก่อนที่จะจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ดังนั้น สหกรณ์จึงมีหุ้นที่จะจำหน่ายให้แก่สมาชิกใหม่อยู่เสมอ ราคาหุ้นของสหกรณ์จะคงที่ มูลค่าหุ้นของสหกรณ์ มักกำหนดไว้ค่อนข้างต่ำเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีกำลังทรัพย์น้อยเข้าเป็นสมาชิกได้ สำหรับหุ้นของบริษัทจำกัด กฎหมายบังคับให้ต้องกำหนดจำนวนหุ้นเรือนหุ้น และต้องมีผู้จองหุ้นไว้ครบจำนวนก่อนขอจดทะเบียนตั้งขึ้นเป็นบริษัท ด้วยเหตุนี้ถ้ากิจกรรมของบริษัทสามารถจ่ายเงินปันผลได้สูงก็มีผู้ต้องการซื้อหุ้นของบริษัทจึงอาจขึ้นลงได้เหมือนสินค้าอย่างหนึ่ง นอกจากนี้มูลค่าหุ้นของบริษัทมักกำหนดไว้สูงเพื่อให้เงินทุนตามจำนวนที่ต้องการโดยคนถือหุ้นจะมีจำนวนมากหรือน้อยไม่ถือเป็นข้อสำคัญ

การควบคุมและการออกเสียง สหกรณ์ถือหลักการรวมคนจึงให้ความเคารพต่อสิทธิของบุคคลเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้สมาชิกของสหกรณ์ทุกคนไม่ว่าจะถือหุ้นมากหรือน้อยย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนให้สหกรณ์ได้คนละหนึ่งเสียงเหมือนกันหมด ยกเว้นผู้แทนสหกรณ์ในระดับชุมนุมสหกรณ์ อาจให้มีเสียงเพิ่มขึ้นตามระบบสัดส่วน ตามที่กำหนดในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์นั้นก็ได้ (มาตรา 106) และสมาชิกต้องมาใช้สิทธิออกเสียงด้วยตนเอง จะมอบให้บุคคลอื่นมาออกเสียงแทนไม่ได้ ดังนั้นอำนาจในสหกรณ์จึงตกอยู่กับเสียงข้างมากของสมาชิก ส่วนบริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วน ซึ่งถือหลักการรวมทุนจึงให้ความเคารพในเงินทุนค่าหุ้นเป็นสำคัญ โดยการให้สิทธิออกเสียงตามจำนวนหุ้นที่ถือ และยังสามารถมอบให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาออกเสียงแทนได้ อำนาจในบริษัทจึงตกอยู่กับผู้ถือหุ้นมาก กล่าวคือ ทุนมีบทบาทในการประชุมด้วยนั่นเอง

การแบ่งกำไร จากการที่สมาชิกทำธุรกิจซื้อขายกับสหกรณ์จึงทำให้เกิดกำไรหรือเงินส่วนเกินขึ้น ดังนั้น การแบ่งกำไรของสหกรณ์จึงเท่ากับการจ่าย คือ ส่วนที่สหกรณ์รับเกินให้สมาชิกในรูปการจ่ายเงินเฉลี่ยคืน ตามส่วนแห่งปริมาณธุรกิจที่สมาชิกทำกับสหกรณ์และจำนวนหุ้นที่ถือ สำหรับบริษัทจำกัดจะทำการติดต่อซื้อขายกับบุคคลภายนอกสมาชิกบริษัทลงทุนถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด จึงถือหลักการแบ่งเงินปันผลตามหุ้นที่ถือ ไม่ได้คำนึงถึงว่าผู้ถือหุ้นจะมีการติดต่อซื้อขายกับบริษัทหรือไม่ เราอาจเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างสหกรณ์กับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด ได้ดังนี้

การเปรียบเทียบสหกรณ์กับรัฐวิสาหกิจ คือ การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ จะดำเนินการโดยรัฐบาลหรือในนามของรัฐบาลไม่ใช่กิจกรรมของเอกชน งานของรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องสาธารณูปโภค เช่น การรถไฟ การสื่อสารไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ เป็นต้น กิจการเหล่านี้มุ่งในด้านให้สวัสดิการแก่ประชาชน ส่วนสหกรณ์นั้นเป็นของสมาชิกดำเนินธุรกิจ เพื่อต้องการจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่สมาชิก

การเปรียบเทียบสหกรณ์กับองค์กรการกุศล คือ การที่องค์กรการกุศลมีจุดมุ่งหมายเพื่อสงเคราะห์ผู้ยากจนหรือทุพพลภาพให้พ้นจากความยากลำบาก เป็นการช่วยเหลือจากภายนอก ไม่ใช่เป็นการส่งเสริมให้ช่วยตนเอง จึงอาจจะทำให้ผู้ได้รับการสงเคราะห์มีลักษณะนิสัยอ่อนแอลงไปอีก ส่วนสหกรณ์นั้นส่งเสริมให้สมาชิกมีลักษณะนิสัยเข้มแข็ง นอกจากนี้ประโยชน์ที่ได้รับจากสหกรณ์ย่อมถาวรกว่าการช่วยเหลือขององค์กรการกุศล

การเปรียบเทียบสหกรณ์กับสหภาพแรงงานในสหภาพแรงงานบรรดาถูกจ้างจะรวมกันโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดกำลังเป็นปึกแผ่น เพื่อต่อกรกับนายจ้างในเรื่องผลประโยชน์ของการทำงานหรือสวัสดิการของลูกจ้าง บางครั้งอาจใช้วิธีการรุนแรงเพื่อบังคับให้นายจ้างปฏิบัติตามที่ลูกจ้างเรียกร้อง สำหรับการร่วมมือกันแบบสหกรณ์นั้นสมาชิกจะร่วมมือกันจัดการประกอบการขึ้น แล้วสมาชิกก็อาศัยบริการนั้นให้เป็นประโยชน์แก่อาชีพหรือการครองชีพของสมาชิกร่วมกัน การทำงานของสหกรณ์เป็นวิธีการที่ไม่ก่อความเดือดร้อนหรือเรียกร้องให้ใครช่วยแต่จะติดต่อกับบุคคลภายนอกเกี่ยวกับธุรกิจซื้อขายตามปกติ

การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ (ไม่รวมชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์) ประจำปี 2556 สำหรับสหกรณ์ที่มีปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 1 เมษายน 2555 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2556 รวบรวมประมวผล ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 ภาพรวมระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มีจำนวนสหกรณ์ตามทะเบียนทั้งสิ้น 1,432 สหกรณ์ เป็นสหกรณ์ที่ต้องตรวจสอบจำนวน 1,365* สหกรณ์ (* ในจำนวนนี้รวบรวมข้อมูลได้จำนวน 1,334 สหกรณ์ (98%) และไม่พร้อมรับการตรวจสอบ จำนวน 31 สหกรณ์ (2%)) ส่วนที่เหลือเป็นสหกรณ์ที่ไม่ต้องตรวจสอบ จำนวน 67 สหกรณ์ เนื่องจากอยู่ในสถานภาพเลิก/ชำระบัญชี สหกรณ์ออมทรัพย์ มีจำนวนสมาชิกโดยรวมทั้งประเทศกว่า 2.87 ล้านคน คิดเป็น 4.42% ของประชากรทั้งประเทศ (ณ มีนาคม 2556 จำนวนประชากรทั้งประเทศ จำนวน 64.9 ล้านคน) (มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. 2556: ออนไลน์)

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ ปี 2556 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 1.46 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2555 เป็นจำนวนเงิน 4.4 หมื่นล้านบาท หรือ 3.08% ธุรกิจที่ดำเนินงานมีมูลค่าสูงสุด ได้แก่ ธุรกิจการให้เงินกู้แก่สมาชิก จำนวนเงิน 1.1 ล้านล้านบาท คิดเป็น 71.97% ของปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น

จากภาพรวมปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ปี 2556 ร้อยละ 71.97 หรือ 3 ใน 4 มาจากการให้เงินกู้แก่สมาชิก ดังนั้น สหกรณ์ควรติดตามลูกหนี้ให้ชำระหนี้เป็นไปตามสัญญา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดหนี้ด้อยคุณภาพอันก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ปี 2556 ส่วนใหญ่ประสบผลสำเร็จมีผลกำไร จำนวน 1,299 สหกรณ์ คิดเป็น 97.38 ของจำนวนสหกรณ์ที่รวบรวมได้ (1,334 สหกรณ์) ผลประกอบการสหกรณ์ออมทรัพย์ปี 2556 มีรายได้รวม

96,510.06 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายรวม 42,611.33 ล้านบาท ก่อให้เกิดผลกำไรสุทธิ 53,898.73 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2555 เป็นจำนวนเงิน 6,139.09 ล้านบาท หรือ 12.85% (นุจรินทร์ ตริ่มงคล. 2556)

ตาราง 1 การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2551-พ.ศ. 2555

รายการ	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555
รายได้ทั้งสิ้น	52,246.71	56,895.59	61,578.96	69,313.85	80,822.14
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	20,847.05	21,690.66	23,124.67	25,815.21	33,062.50
กำไรสุทธิประจำปี	31,399.66	35,204.93	38,454.29	43,498.64	47,759.64
ประสิทธิภาพการบริหารงาน					
- อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	4.01	3.98	3.82	3.69	3.48
- อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน	7.19	7.24	7.09	7.18	7.05
- อัตรากำไรสุทธิ	60.12	61.86	62.45	62.76	59.09

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2555ข: 9)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านรายได้ทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น และกำไรสุทธิประจำปี และในด้านประสิทธิภาพในการบริหารงานในภาพรวมสหกรณ์ออมทรัพย์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลง อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนและอัตรากำไรสุทธิไม่คงที่เนื่องจากมีอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยอยากทราบว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยในช่วงปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551-พ.ศ. 2555) มีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานแตกต่างอย่างไรเพื่อนำไปสู่แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น จึงมีการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยด้วยวิธี DEA (Data Envelopment Analysis) และวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย โดยใช้วิธี CAMELS Analysis ซึ่งผลการศึกษาน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยที่จดทะเบียนกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน 1,432 แห่ง

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลจากรายงานการเงินและเอกสารของสหกรณ์ โดยที่ข้อมูลรายงานการเงินประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2555 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลรายปี และข้อมูลที่เป็นเอกสารเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ระเบียบข้อบังคับ โครงสร้างองค์กร ระบบงานและการตรวจสอบภายใน การเงิน คณะกรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ การบริการ สมาชิก หน่วยงานที่สนับสนุน การนำเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ เอกสารรายงานการประชุมประจำปี ที่ออกโดยสหกรณ์ออมทรัพย์และข้อมูลความคิดเห็นจากผู้บริหารสหกรณ์และบุคลากรสหกรณ์ เกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย จำนวน 80 สหกรณ์ ซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย มีข้อมูลทางการเงินครบถ้วนทั้ง 5 ปี ปิดงบประมาณปี ณ 31 ธันวาคม ของทุกปี

ตัวแปรที่ศึกษา

1. สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก โดยที่สภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วย สภาพการดำเนินงานในด้านต่างๆ ภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ การบริหารจัดการการเงิน หนี้ การให้เงินกู้ การจัดการดำเนินการรับฝากเงินและการตรวจสอบบัญชีและการกำกับดูแลสหกรณ์ คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ การบริการ

สมาชิก หน่วยงานที่สนับสนุน เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ เอกสารการประชุมประจำปี ที่ออกโดยสหกรณ์ออมทรัพย์และข้อมูลความคิดเห็นจากผู้บริหารสหกรณ์และบุคลากร และสภาพแวดล้อม ภายนอก ประกอบด้วย สภาพเศรษฐกิจ กฎหมาย นโยบายของรัฐและเทคโนโลยีและข้อมูลความคิดเห็น จากผู้บริหารสหกรณ์และบุคลากร

2. ประสิทธิภาพการจัดการทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ประกอบด้วย ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง คุณภาพของสินทรัพย์ ชีตความสามารถในการ บริหาร ความสามารถในการทำกำไร และสภาพคล่องทางการเงิน

3. ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ประกอบด้วย

3.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) (หน่วย: บาท)

3.1.1 สินทรัพย์

3.1.2 เงินรับฝากออมทรัพย์จากสมาชิก

3.1.3 หนี้สินรวม

3.1.4 ทุนของสหกรณ์

3.1.5 ค่าใช้จ่าย

3.2 ผลผลิต (Output) (หน่วย: บาท)

3.2.1 รายได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

สหกรณ์ออมทรัพย์ หมายถึง สถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่าง เดียวกันหรืออาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์และ ให้อยู่เย็นเมื่อมีความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2542 สามารถฝากเงินและกู้ยืมเงินได้เมื่อมีความจำเป็นตามหลักการช่วยตนเองและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่รวมถึงสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีความแตกต่างในเรื่องของสมาชิกที่มี ความหลากหลายในสาขาอาชีพ และไม่รวมชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาจาก สภาพการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการจัดการทางการเงินและประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการดำเนินงาน ของสหกรณ์ออมทรัพย์

1. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะ วิธีการทำงาน ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ และสิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

1.1 สภาพแวดล้อมภายใน เป็นผลที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงทางอ้อมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย โดยพิจารณาจากเอกสารเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ระเบียบข้อบังคับ โครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการการเงิน หุ้น การให้เงินกู้ การจัดการดำเนินงานการรับฝากเงินและการตรวจสอบบัญชีและการกำกับดูแลสหกรณ์ คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ การบริการ สมาชิก หน่วยงานที่สนับสนุน เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ เอกสารการประชุมประจำปี ที่ออกโดยสหกรณ์ออมทรัพย์และข้อมูลความคิดเห็นจากผู้บริหารสหกรณ์และบุคลากร โดยที่ จุดแข็ง หมายถึง ผลเชิงบวก ข้อดี ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของสหกรณ์ โดยใช้จุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์ จุดอ่อน หมายถึง ผลเชิงลบผลจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ของสหกรณ์ ซึ่งต้องหาวิธีในการแก้ปัญหานั้น

1.2 สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นผลที่เกี่ยวข้องทางเศรษฐกิจ กฎหมาย นโยบายของรัฐและเทคโนโลยีและข้อมูลความคิดเห็นจากผู้บริหารสหกรณ์และบุคลากร โดยที่ โอกาส หมายถึง ผลเชิงบวก ข้อได้เปรียบผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของสหกรณ์เอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร อุปสรรค หมายถึง ผลเชิงลบ ข้อด้อยของอุปสรรคที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งสหกรณ์จำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้จริง

2. ประสิทธิภาพการจัดการทางการเงิน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อให้ได้มาซึ่งความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง คุณภาพของสินทรัพย์ ความสามารถในการบริหาร ความสามารถในการทำกำไร และสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งพิจารณาจากอัตราส่วนทางการเงินที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับอัตราค่าเฉลี่ย

2.1 อัตราส่วนทางการเงิน หมายถึง อัตราส่วนทางการเงินที่คำนวณได้ตามแนวคิดการวิเคราะห์ของ CAMELS Analysis รวม 5 ด้าน ประกอบด้วย

2.1.1 ด้านความเพียงพอของเงินทุน หมายถึง สัดส่วนการดำรงเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่สะท้อนถึงความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ว่ามีจำนวนเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงที่จะกำหนดการจัดสรรทุนสำรองเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ

2.1.2 ด้านคุณภาพของสินทรัพย์ หมายถึง สัดส่วนของคุณภาพสินทรัพย์ที่สะท้อนถึงการประเมินความมั่นคงทางการเงินเพื่อพิจารณาผลตอบแทนที่มีประสิทธิภาพจากการใช้สินทรัพย์

2.1.3 ด้านขีดความสามารถในการบริหาร หมายถึง สัดส่วนของเงินทุนที่สะท้อนถึงขีดความสามารถในการบริหาร การเจริญเติบโตธุรกิจ การประเมินความมั่นคงทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านบุคลากร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การควบคุมภายใน และการวางแผนงบประมาณเชิงกลยุทธ์

2.1.4 ด้านความสามารถในการทำกำไร หมายถึง สัดส่วนของกำไรที่สะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์เพื่อพิจารณาการจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย

2.1.5 ด้านสภาพคล่องทางการเงิน หมายถึง สัดส่วนของสภาพคล่องที่สะท้อนถึงการประเมินความมั่นคงทางการเงินเพื่อพิจารณาความสามารถในการจัดการสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์

3. ประสิทธิภาพเชิงเทคนิค หมายถึง ความสามารถในการผลิต (ให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์) ที่เกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตของเส้นการผลิตซึ่งเป็นขอบเขตของปริมาณผลผลิตที่มากที่สุดจากการใช้ปัจจัยการผลิต (ปัจจัยนำเข้า) ที่กำหนดหรือเป็นจุดการผลิตที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่น้อยที่สุด ณ ระดับปริมาณผลผลิตที่กำหนด

ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง มูลค่าของปัจจัยที่สหกรณ์ออมทรัพย์ใช้ในการดำเนินงานในแต่ละปี ซึ่งประกอบด้วย สินทรัพย์ เงินรับฝากออมทรัพย์จากสมาชิก หนี้สินรวม ทุนของสหกรณ์และค่าใช้จ่าย

1. สินทรัพย์ หมายถึง จำนวนเงินรวมทั้งสิ้นของสินทรัพย์ทั้งหมดในสหกรณ์ออมทรัพย์
2. เงินรับฝากออมทรัพย์จากสมาชิก หมายถึง จำนวนเงินที่สมาชิกฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์ ประกอบด้วย เงินฝากประเภทออมทรัพย์ ออมทรัพย์พิเศษ ออมทรัพย์ประจำและเงินรับฝากประเภทอื่น
3. หนี้สินรวม หมายถึง จำนวนเงินหนี้สินรวมทั้งสิ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์
4. ทุนของสหกรณ์ หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์มีไว้สำหรับดำเนินงานที่ไม่รวมทุนสำรองต่างๆ
5. ค่าใช้จ่าย หมายถึง จำนวนเงินรวมทั้งสิ้นที่เป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดของสหกรณ์ออมทรัพย์

ผลผลิต (output) หมายถึง มูลค่าของผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในแต่ละปี ซึ่งพิจารณาจากรายได้

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรวมทั้งสิ้นของรายได้ทั้งหมดของสหกรณ์ออมทรัพย์

การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค Data Envelopment Analysis (DEA) หมายถึง วิธีการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ที่ใช้สำหรับวัดประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของแต่ละหน่วยตัดสินใจ (Decision

Making Unit: DMU) การศึกษาครั้งนี้ได้นำเทคนิค DEA มาใช้ในการกำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) และ ผลผลิต (Output) เพื่อหาประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์

หน่วยตัดสินใจ Decision Making Unit (DMU) หมายถึง หน่วยตัดสินใจในการใช้ปัจจัยนำเข้าเพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาภายใต้การบริหารและควบคุมของหน่วยงานกลางซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ DMU ที่ถูกนำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพในการวิจัยนี้ คือ ศึกษาเฉพาะสหกรณ์ ที่มีข้อมูลครบถ้วนทั้ง 5 ปี และสหกรณ์ออมทรัพย์จัดทำบัญชี 1 มกราคม-31 ธันวาคม ของทุกปี โดยใช้ ข้อมูลรายงานการเงิน งบดุล งบกำไรขาดทุน และรายงานประจำปี ของสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมด โดยมี แหล่งข้อมูลจากสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ และข้อมูลจริงจากสหกรณ์ออมทรัพย์ที่นำมาวิเคราะห์

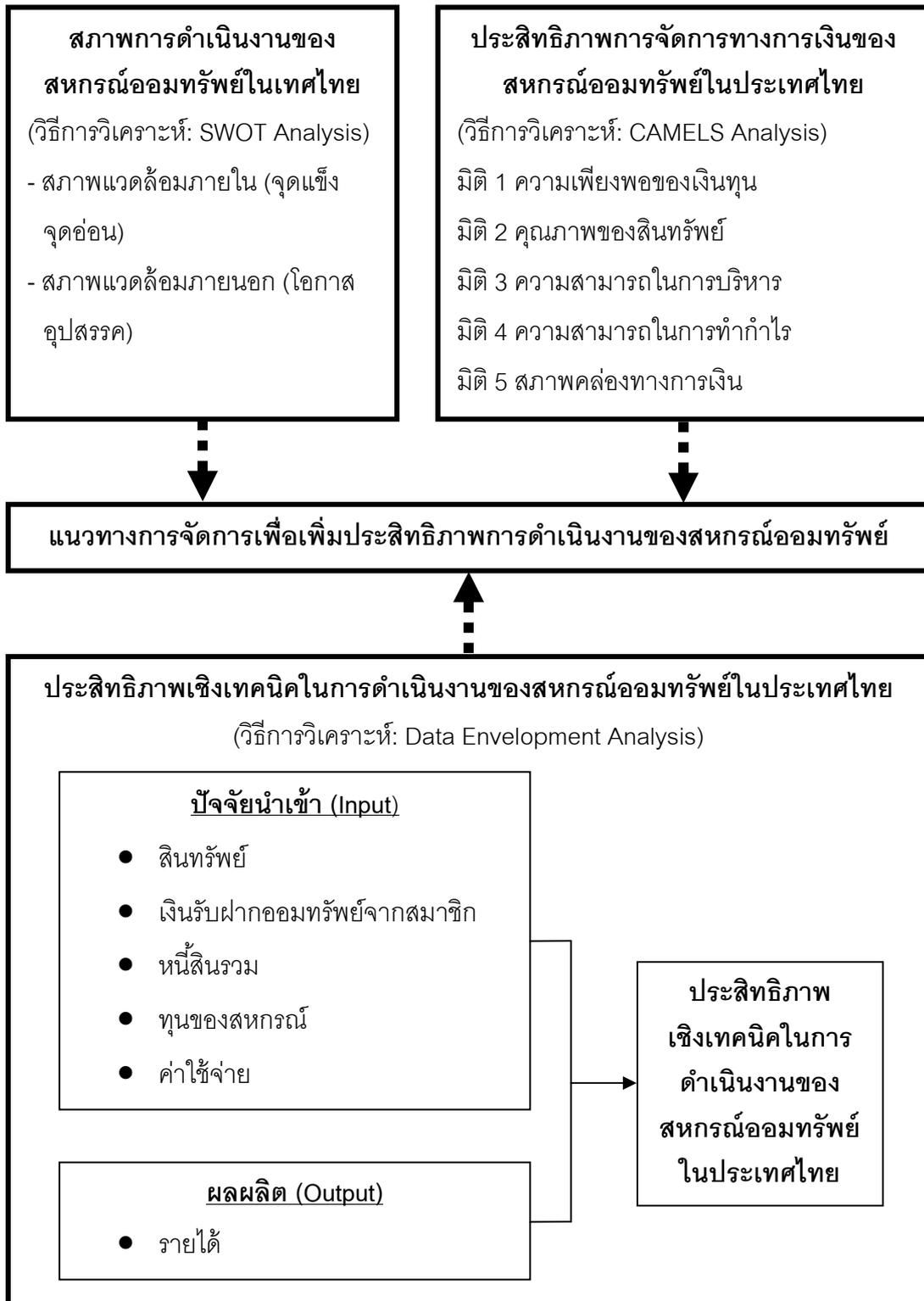
CAMELS Analysis หมายถึง เครื่องมือการวิเคราะห์ทางการเงินที่ออกแบบให้เป็นเครื่องมือ วัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะคำนึงถึงมุมมอง 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ความเพียงพอของเงินทุน คุณภาพของสินทรัพย์ ความสามารถในการบริหาร ความสามารถในการทำกำไร และสภาพคล่องทางการเงิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
2. สามารถนำแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา แก้ไขการดำเนินงานและบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กระทำโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ประสิทธิภาพการจัดการทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ใน ประเทศไทย และประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย